

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૨૮૯/૨૦૧૬

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૨૯૫/૨૦૧૬

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૫૨૯૫/૨૦૧૮

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સંદીપ એન. ભટ્ટ

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

સરલાબેન નટુભાઈ ગડસા (સરલાબેન પૂનમજીભાઈ ભગોરા)
વિરુદ્ધ

અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે શ્રી હાર્દિક સી. રાવલ (૭૧૯)
સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી એચ.એસ. મુનશા (૪૯૫)

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સંદીપ એન. ભટ્ટ

તારીખ : ૧૪/૦૭/૨૦૨૫

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની અરજીઓમાં સમાવિષ્ટ અરજો અને હકીકતો લગભગ સમાન હોવાથી, તેમજ હાલની અરજીઓમાં ઉપસ્થિત થયેલા મુદ્દાઓ એકસમાન પ્રકારના હોવાથી, સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોની વિનંતીથી, આ બાબતોની સાથે સુનાવણી કરવામાં આવી છે અને સાથે નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે અને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૧૨૯૫/૨૦૧૬ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવી છે.

૨. હાલની અરજી નીચે મુજબની દાદ મેળવવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે:

“(એ) આ અરજી મંજૂર કરવાની મહેરબાની કરશો.

(બી) સંદર્ભ નં. આઈઆરઈએસટી નં. ૭૦૩૪ ધરાવતા તારીખ ૨૭-૩-૨૦૧૫ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ (એનેક્સર એ) ને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ

કરીને મેન્ડામસની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરવાની મહેરબાની કરશો અને આ અરજીના એનેક્ષર એ વાળા વાદગ્રસ્ત હુકમને રદ કરવાના અનુસંધાનમાં સામાવાળાને તમામ આનુષંગિક અને પરિણામી લાભો ચૂકવવાનો વધુ નિર્દેશ આપવાની મહેરબાની કરશો.

(સી) આ અરજી દાખલ કરવા, સુનાવણી અને આખરી નિકાલ પેઝિંડગ હોય તે દરમિયાન, સંદર્ભ નં. આઈઆરઈએસટી નં. ૭૦૩૪ ધરાવતા તારીખ ૨૭-૩-૨૦૧૫ ના વાદગ્રસ્ત હુકમ (એનેક્ષર એ) ના અમલ, સંચાલન અને બજવણી પર સ્ટે આપવાની મહેરબાની કરશો.”

૩. અરજીના મેમોમાં જણાવ્યા મુજબ કેસની ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૩.૧. અરજદારનો એવો કેસ છે કે હાલના અરજદાર સામાવાળા કોર્પોરેશનના ટેક્સ વિભાગમાં હેડ કલાર્ક તરીકે ફરજ બજાવે છે. અરજદારની તારીખ ૨૮.૧૧.૧૯૮૯ ના રોજ જુનિયર કલાર્ક તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ તારીખ ૦૭.૧૦.૧૯૯૫ ના રોજ સિનિયર કલાર્કની જગ્યા પર અને તારીખ ૦૮.૦૯.૨૦૧૨ ના રોજ હેડ કલાર્કની જગ્યા પર બઢતી આપવામાં આવી હતી. અરજદારે વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે ઈસનપુર વોર્ડના મૂલ્યાંકન અધિકારી તરીકે કામ કર્યું હતું. ડેપ્યુટી મ્યુનિસિપલ કમિશનર (ટેક્સ) દ્વારા સંદર્ભ નં. ૬૫૧ ધરાવતી તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૪ ની કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી

હતી કે અરજદાર સામે ખાતાકીય તપાસ/પગલાં શા માટે શરૂ ન કરવા જોઈએ. અત્રે એ નોંધવું સુસંગત છે કે ઉપરોક્ત નોટિસ એટલા માટે જારી કરવામાં આવી હતી કે ટેક્સ ઇન્સ્પેક્ટરે પાર્કિંગ ઝોન (જે રાત્રિના સમયે ટ્રુકો પાર્ક કરવા માટે વપરાતો હતો) નું ક્ષેત્રફળ ૬૭૨૨.૪૭ ચોરસ મીટર આંક્યું હતું અને અરજદારે ઉપરી અધિકારી તરીકે તેના પર સહી કરી હતી. વાસ્તવમાં, નિયમો અનુસાર અરજદારે ટેક્સ ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા કરવામાં આવેલા માપણીમાંથી ૧૦% નું રેન્ડમલી ચેકિંગ કરવાનું હોય છે અને હાલની મિલકત અરજદાર દ્વારા તપાસવામાં આવેલી તે ૧૦% મિલકતોમાં સમાવિષ્ટ ન હતી.

૩.૨. આ અરજીમાં અરજદારનો વધુમાં એવો કેસ છે કે સામાન્ય રીતે, વધારાનું ચેકિંગ એવી મિલકતોમાં કરવામાં આવે છે કે જ્યાં ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા મિલકતનું ક્ષેત્રફળ ઘટાડવામાં આવ્યું હોય. મિલકતના માલિક દ્વારા તારીખ ૨૧.૦૨.૨૦૧૪ ની એક અરજી કરવામાં આવી હતી અને માપણી ઘટીને ૨૨૨૧.૦૫ ચોરસ મીટર થઈ ગઈ હતી. આ અરજીમાં અરજદારનો વધુમાં એવો કેસ છે કે અરજદારે તારીખ ૦૮.૦૯.૨૦૧૪ ના રોજ વિગતવાર જવાબ રજૂ કરીને પોતાના શુદ્ધબુદ્ધિપૂર્વકના પગલાંને યોગ્ય ઠેરવ્યું હતું. અરજદારને તારીખ ૧૦.૦૩.૨૦૧૫ ના રોજ વ્યક્તિગત રીતે હાજર રહેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. અરજદાર તારીખ ૧૦.૦૩.૨૦૧૫ ના રોજ હાજર રહ્યા હતા અને પોતાના પગલાંને ન્યાયી અને કાયદેસર હોવાનું સમજાવ્યું હતું. સદર વ્યક્તિગત સુનાવણીમાં ડેપ્યુટી મ્યુનિસિપલ કમિશનર (ટેક્સ) એ ફરિયાદી અને ન્યાયાધીશ

બંને તરીકે કામ કર્યું હતું. તેમ છતાં, કોઈપણ આરોપનામું જારી કર્યા વિના અથવા કોઈપણ ખાતાકીય તપાસ કર્યા વિના, ભવિષ્યની અસરથી બે ઈજાફા અટકાવવાની સજા ફરમાવતો તારીખ ૨૭.૦૩.૨૦૧૫ નો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૩.૩. આ અરજીમાં અરજદારનો વધુમાં એવો કેસ છે કે તેનાથી વ્યથિત થઈને, અરજદારે તારીખ ૧૨.૧૦.૨૦૧૫ ના રોજ પુનર્વિચારણા માટે રજૂઆત કરી હતી. આ અરજીમાં અરજદારનો વધુમાં એવો કેસ છે કે અરજદારને તેનો કોઈ જવાબ મળ્યો નથી. તેથી, હાલની અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે.

૪. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક રાવલ અને સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશાને સાંભળવામાં આવ્યા.

૫.૧. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક રાવલે મુખ્યત્વે સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા વાદગ્રસ્ત હુકમ અને જારી કરાયેલી કારણદર્શક નોટિસ તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોરીને દલીલ કરી હતી કે કરદાતાની જમીનની માપણીમાં ગંભીર ભૂલ થઈ હોવાથી અરજદાર સામે આગળનાં ખાતાકીય પગલાં શા માટે ન લેવા જોઈએ તે પૂછવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ, કોઈપણ ખાતાકીય તપાસ યોજ્યા વિના વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદાની નજરમાં અયોગ્ય છે કારણ કે કારણદર્શક નોટિસ માત્ર તપાસના હેતુ માટે હતી અને

વાદગ્રસ્ત હુકમ દ્વારા, ભવિષ્યની અસરથી બે ઈજાફા અટકાવવાની સજા ફરમાવતો સીધો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે જે કાયદાની દ્રષ્ટિએ માન્ય નથી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સત્તાધિકારી કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહાર જઈને કાર્ય કરી શકે નહીં અને તેથી પણ વાદગ્રસ્ત હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ અયોગ્ય છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારે દસ્તાવેજો માંગ્યા હોવા છતાં, અરજદારને કોઈ દસ્તાવેજો પૂરા પાડવામાં આવ્યા ન હતા અને નોટિસના જવાબને ધ્યાનમાં લઈને સત્તાધિકારી દ્વારા સીધો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, જે કાયદાની નજરમાં ખામીયુક્ત છે કારણ કે દસ્તાવેજોની ગેરહાજરીમાં, અરજદાર યોગ્ય રીતે પોતાનો બચાવ કરી શક્યા ન હતા અને ખાતાકીય કાર્યવાહીમાં પણ નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત હુકમને જોતાં પણ જણાય છે કે તે કારણ વગરનો હુકમ છે, એટલે કે યોગ્ય કારણો દર્શાવ્યા વિના અથવા યોગ્ય તારણો આપ્યા વિનાનો નોન-સ્પીકિંગ હુકમ છે અને તેથી, સદર હુકમ કાયદાની દ્રષ્ટિએ અયોગ્ય છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ભવિષ્યની અસરથી બે ઈજાફા અટકાવવાને આકરી સજા અને મોટી શાસ્તી ગણવી જરૂરી છે અને મોટી શાસ્તી ફરમાવવા માટે પૂર્ણ ખાતાકીય તપાસ અનિવાર્ય છે અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા સત્તાધિકારીનું વાદગ્રસ્ત પગલું કાયદાની નજરમાં અયોગ્ય છે.

પ.ર. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક રાવલે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના (૧) કુલવંત સિંહ ગિલ વિ. પંજાબ

અને હરિયાણા રાજ્ય, જે ૧૯૯૧ (સપ્લી. ૧) એસ.સી.સી. ૫૦૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, વધુ ખાસ કરીને તેમણે ફકરા ૪ પર આધાર રાખ્યો છે, (૨) પંજાબ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ હાલ પંજાબ સ્ટેટ પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ વિ. રાજ કુમાર ગોયલ, જે ૨૦૧૪ (૧૫) એસ.સી.સી. ૭૪૮ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, વધુ ખાસ કરીને ફકરા ૧૧ થી ૧૬ સુસંગત છે, તેના કેસોમાં આપેલા ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે. તેમણે દશરથલાલ ઈશ્વરલાલ પટેલ વિ. પંજાબ રાજ્ય, જે ૨૦૧૩ (૨) જી.એલ.આર. ૧૨૫૭ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેના કેસમાં આ કોર્ટના ચુકાદા પર પણ આધાર રાખ્યો છે, ખાસ કરીને ફકરા ૧૫ થી ૧૯, ૩૧ અને ૩૪ સુસંગત છે અને રજૂઆત કરી છે કે આ નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અરજીઓ મંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૬.૧. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશાએ સોગંદનામા પરના જવાબો અને તેની સાથે જોડાયેલા અન્ય દસ્તાવેજોનો સંદર્ભ આપીને દલીલ કરી હતી કે અરજદારની હાલની અરજી ગેરસમજભરી છે અને કર આકારણી અધિકારી તરીકે અરજદાર ગંભીર ગેરવર્તણૂકમાં સંડોવાયેલા હોવાની હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, કારણદર્શક નોટિસ જારી કરીને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી યોગ્ય કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે અને કારણદર્શક નોટિસ તેમજ કારણદર્શક નોટિસના જવાબને ધ્યાનમાં લીધા પછી, અરજદાર પર સજા લાદવામાં આવી છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કારણદર્શક નોટિસના અનુસંધાનમાં જરૂરી નિવેદન પણ નોંધવામાં

આવ્યું છે અને અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના મેન્યુઅલ, ખાસ કરીને મેન્યુઅલના પ્રકરણ ૫ નો સંદર્ભ આપીને રજૂઆત કરી હતી કે કસૂરવાર સામે લેવાના થતા પગલાં માટે અપનાવવાની પ્રક્રિયા સદર મેન્યુઅલમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી છે.

૬.૨. તેમણે સદર બોમ્બે પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૫૬ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે કોર્પોરેશનને તેના કર્મચારીઓને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી યોગ્ય હુકમ પસાર કરવાની સત્તા છે અને અરજદારની ગંભીર ગેરવર્તણૂકને ધ્યાનમાં લીધા પછી, ભવિષ્યની અસરથી બે ઈજાફા અટકાવવા રૂપી દંડને અપ્રમાણસર ગણી શકાય નહીં. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે હાલના કેસમાં, સંબંધિત જગ્યાના માલિક તરફથી કરની આકારણી સામે વાંધો મળ્યો હતો અને ચકાસણી કરતાં જાણવા મળ્યું હતું કે અરજદારે કરદાતાને હેરાન કરવાના હેતુથી ખોટું માપ નોંધ્યું હતું, જે વાસ્તવિક માપ કરતાં અનેક ગણું વધારે હતું અને તેથી, આવા વર્તનની મંજૂરી આપી શકાય નહીં અને અરજદાર પર યોગ્ય સજા લાદવી જરૂરી છે.

૬.૩. પોતાની દલીલોના સમર્થનમાં, સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશાએ સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૭૮/૨૦૨૧ અને સિવિલ અપીલ નં. ૭૫૭૮/૨૦૨૧ માં આપેલા રાજેશ પ્રવીણચંદ્ર રાજ્યગુરુ વિ. ગુજરાત વોટર સપ્લાય એન્ડ સીવરેજ બોર્ડ અને અન્ય ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો. તેમણે સ્પેશિયલ સિવિલ

એપિલિકેશન નં. ૬૬૨૬/૨૦૧૭ માં તારીખ ૨૮.૦૯.૨૦૧૭ ના રોજ આપેલા આ કોર્ટની સમક્ષ બેંચના ચુકાદા પર, ખાસ કરીને ફકરા ૩, ૪.૧ અને ૪.૨ સુસંગત છે, તેમજ સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૬૪૭૦/૨૦૧૮ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૮૨/૨૦૨૦ માં આપેલા આ કોર્ટની ખંડપીઠના ચુકાદા પર આધાર રાખ્યો હતો, ખાસ કરીને ફકરા ૧૮ અને ૨૧ સુસંગત છે, અને દલીલ કરી હતી કે ખાતાકીય કાર્યવાહી દ્વારા લાદવામાં આવેલી ખાતાકીય સજામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે આ કોર્ટનું કાર્યક્ષેત્ર મર્યાદિત હોવાથી હાલની અરજીઓ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે અને તેથી, હાલની અરજી નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૭. સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલોના પ્રત્યુત્તરમાં, અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક રાવલે પ્રત્યુત્તર સોગંદનામાનો સંદર્ભ આપીને છેલ્લે રજૂઆત કરી હતી કે સામાવાળા કોર્પોરેશન જે ઉપદેશ આપે છે તેનું આચરણ કરતું નથી. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સદર ઘટનામાં, આ બોર્ડ ઇન્સ્પેક્ટરની ફરજ છે કે જેમની સામે કોઈ પગલાં લેવામાં આવ્યા નથી અને હાલના અરજદાર સાથે ભેદભાવપૂર્ણ વ્યવહાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે શીર્ષકવાળી અરજીઓમાંથી એકમાં અરજદારોમાંથી એક પહેલેથી જ નિવૃત્ત થઈ ગયા છે અને તેથી, તેને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અરજીમાં યોગ્ય હુકમ પસાર કરવામાં આવે.

૮. અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક રાવલ દ્વારા કરવામાં આવેલી

રજૂઆતના જવાબમાં, સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશાએ રજૂઆત કરી હતી કે કોઈપણ કોર્ટ પાસેથી સામ્યપૂર્ણ રાહત માંગનાર વ્યક્તિ દ્વારા નકારાત્મક સમાનતાનો દાવો કરી શકાય નહીં અને તેથી, તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે હાલની અરજી નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૯.૧. મેં વકીલશ્રીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી સામસામેની રજૂઆતો ધ્યાને લીધી છે. મેં પક્ષકારોના સોગંદનામાઓ જેવા કે અરજીનો મેમો અને તેની સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો, સોગંદનામા પરનો જવાબ અને તેની સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો તથા પ્રત્યુત્તર અને તેની સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો પણ ધ્યાને લીધા છે. તે સ્પષ્ટપણે જણાય છે કે હાલના અરજદાર સામે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે, જેઓ તે સંબંધિત સમયે મૂલ્યાંકન અધિકારી તરીકે કામ કરતા હતા અને તારીખ ૨૧.૦૨.૨૦૧૪ ના રોજ શ્રી ઇલેશ આર. ભદ્રાની મિલકતની આકારણી માટે અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનના દક્ષિણ ઝોનની આકારણી કચેરીમાં અરજી આપવામાં આવી હતી અને તે મુજબ, સદર જગ્યાની માપણી કરવામાં આવી હતી અને તે ૨૨૨૧.૦૫ ચોરસ મીટર હોવાનું જણાયું હતું, જ્યારે કે અરજદાર દ્વારા સદર જગ્યાની કરવામાં આવેલી આકારણી ૬૭૨૨.૪૭ ચોરસ મીટર જેટલી હતી અને તેથી, અરજદારે સદર જગ્યાના વાસ્તવિક માપ કરતાં લગભગ ત્રણ ગણું વધુ દર્શાવીને સદર જગ્યાની અતિશય આકારણી કરી હોવાથી કોર્પોરેશને કરની રકમમાં ઘટાડો કરવો પડ્યો હતો.

૯.૨. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, એ જણાય છે કે તારીખ ૨૫.૦૮.૨૦૧૪ ના રોજ,

ખાતાકીય કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અને અરજદાર સામે ખાતાકીય પગલાં શા માટે ન લેવા જોઈએ તેનો ખુલાસો આપવા માટે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, તારીખ ૨૭.૦૩.૨૦૧૫ ના રોજ, ડેપ્યુટી મ્યુનિસિપલ કમિશનર દ્વારા ભવિષ્યની અસરથી બે ઈજાફા અટકાવવાની શાસ્તી ફરમાવતો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. સદર હુકમનું અવલોકન કરતાં, એ જણાય છે કે કારણદર્શક નોટિસના ખુલાસાને પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો હતો તેમજ તપાસ અધિકારી દ્વારા અરજદારને વ્યક્તિગત રીતે સાંભળવામાં પણ આવ્યા હતા.

૯.૩. આ તબક્કે, બોમ્બે પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન એક્ટની કલમ ૫૬ નો સંદર્ભ લેવો ફળદાયી રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૫૬. મ્યુનિસિપલ અધિકારીઓ અને નોકરો પર શાસ્તીઓ લાદવી. -

(૧) સક્ષમ સત્તાધિકારી આ અધિનિયમની જોગવાઈઓને આધીન રહીને મ્યુનિસિપલ અધિકારી અથવા નોકર પર પેટા-કલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈપણ શાસ્તી લાદી શકે છે જો આવી સત્તાને સંતોષ થાય કે આવો અધિકારી અથવા નોકર ખાતાકીય નિયમો અથવા શિસ્તના ભંગ માટે અથવા બેદરકારી, ફરજમાં ઉપેક્ષા અથવા અન્ય ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત છે અથવા અસમર્થ છે:

પરંતુ શરત એ છે કે-

(એ) ભથ્થાં સિવાયનો માસિક પગાર [દરેક કોર્પોરેશનના કિસ્સામાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા આ સંબંધમાં નક્કી કરવામાં આવે તેવી રકમ કરતાં વધુ હોય તેવા] કોઈપણ મ્યુનિસિપલ અધિકારી અથવા નોકરને સ્થાયી સમિતિની અગાઉની મંજૂરી વિના કમિશનર દ્વારા બરતરફ કરવામાં આવશે નહીં;

(બી) ટ્રાન્સપોર્ટ મેનેજર સિવાય કોર્પોરેશન દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા કોઈપણ અધિકારીને કોર્પોરેશનના હુકમ પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન સ્થાયી સમિતિ દ્વારા સસ્પેન્ડ કરી શકાશે, આવા સસ્પેન્શન અને તેના કારણો કોર્પોરેશનને તુરંત જાણ કરવામાં આવશે;

(સી) કમિશનર ટ્રાન્સપોર્ટ મેનેજર અથવા કલમ ૪૫ હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલા કોઈપણ અધિકારી સિવાય કોર્પોરેશન દ્વારા નિયુક્ત કરાયેલા કોઈપણ અધિકારી પર પેટા-કલમ (૨) ના કલોઝ (એ), (બી), (સી), (ડી) અને (ઈ) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈપણ શાસ્તી લાદી શકે છે;

(ડી) મ્યુનિસિપલ ચીફ ઓડિટર અને મ્યુનિસિપલ સેક્રેટરી તેમની તુરંત હાથ નીચેના અને [દરેક કોર્પોરેશનના કિસ્સામાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા સામાન્ય અથવા વિશેષ હુકમ દ્વારા સમયાંતરે નક્કી કરવામાં આવે તેવી રકમથી વધુ ન હોય તેવો] માસિક પગાર મેળવતા કોઈપણ અધિકારી અથવા નોકર પર પેટા-કલમ (૨) ના કલોઝ (એ), (બી), (સી), (ડી) અને (ઈ) માં નિર્દિષ્ટ કરેલી કોઈપણ શાસ્તી સ્થાયી સમિતિને અપીલ કરવાના

અધિકારને આધીન રહીને લાદી શકે છે અને સ્થાયી સમિતિ આવા કોઈપણ અધિકારી અથવા નોકર પર અન્ય કોઈપણ શાસ્તી લાદી શકે છે અને મ્યુનિસિપલ ચીફ ઓડિટર અથવા મ્યુનિસિપલ સેક્રેટરીના તુરંત હાથ નીચેના અન્ય કોઈપણ અધિકારી અથવા નોકર પર પણ કોઈપણ શાસ્તી લાદી શકે છે;

(૨) આ કલમ હેઠળ જે શાસ્તીઓ લાદી શકાય તે નીચે મુજબ છે, એટલે કે:-

(એ) ઠપકો;

(બી) કાર્યક્ષમતા રોક પર અટકાવવા સહિત ઈજાફા અથવા બઢતી રોકવા;

(સી) નીચલા હોદ્દા અથવા સમય-વેતન ધોરણમાં, અથવા સમય-વેતન ધોરણના નીચલા તબક્કામાં ઉતારી મૂકવા;

(ડી) દંડ;

(ઈ) કોર્પોરેશનને થયેલા કોઈપણ આર્થિક નુકસાનની સંપૂર્ણ અથવા આંશિક વસૂલાત પગારમાંથી કરવી;

(એફ) સસ્પેન્શન;

(જી) મ્યુનિસિપલ સેવામાંથી દૂર કરવા જે ભવિષ્યની રોજગારી માટે ગેરલાયક ઠેરવતું નથી;

(એચ) મ્યુનિસિપલ સેવામાંથી બરતરફ કરવા જે સામાન્ય રીતે ભવિષ્યની રોજગારી માટે ગેરલાયક ઠેરવે છે.

(૩) કોઈપણ અધિકારી અથવા નોકરને જ્યાં સુધી આવા ઉતારી મૂકવા, દૂર કરવા અથવા બરતરફી સામે કારણ દર્શાવવાની વાજબી તક આપવામાં ન આવી હોય ત્યાં સુધી આ કલમ હેઠળ નીચલા હોદ્દા પર ઉતારી શકાશે નહીં અથવા સેવામાંથી દૂર કે બરતરફ કરી શકાશે નહીં: પરંતુ શરત એ છે કે, આ પેટા-કલમ નીચેના કિસ્સાઓમાં લાગુ થશે નહીં-

(એ) જ્યાં કોઈ વ્યક્તિને એવા વર્તનના આધારે નીચલા હોદ્દા પર ઉતારવામાં આવે, દૂર કરવામાં આવે અથવા બરતરફ કરવામાં આવે જેના કારણે ફોજદારી આરોપમાં તેની દોષસિદ્ધિ થઈ હોય; અથવા
(બી) જ્યાં સક્ષમ સત્તાધિકારીને સંતોષ થાય કે, આવી સત્તા દ્વારા લેખિતમાં નોંધવાના કારણોસર, તે વ્યક્તિને કારણ દર્શાવવાની તક આપવી વાજબી રીતે વ્યવહારુ નથી.

(જ) પેટા-કલમ (૧) ના પરંતુ શરતના કલોઝ (ડી) ની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, કોર્પોરેશન સિવાયની અન્ય કોઈપણ સત્તા દ્વારા નીચલા હોદ્દા પર ઉતારવામાં આવેલા, દૂર કરવામાં આવેલા અથવા બરતરફ કરવામાં આવેલા કોઈપણ મ્યુનિસિપલ અધિકારી અથવા નોકર, તેને ઉતારી મૂકવા, દૂર કરવા અથવા બરતરફ કરવાના હુકમની જાણ થયાના

એક મહિનાની અંદર, શાસ્તી લાદનાર સત્તાના તુરંત ઉપરી સત્તાધિકારીને અપીલ કરી શકે છે અને અપીલ સત્તાધિકારી, જે સત્તાએ શાસ્તી લાદી છે તેના અભિપ્રાય મેળવ્યા પછી, કાં તો પસાર કરેલા હુકમની પુષ્ટિ કરી શકે છે અથવા તેના બદલે યોગ્ય જણાય તેવા હુકમો કરી શકે છે, જેમાં કોઈ ઓછી શાસ્તી લાદવાના હુકમનો સમાવેશ થાય છે, અને અપીલ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા કોઈપણ હુકમનો તુરંત અમલ કરવામાં આવશે જે આખરી રહેશે: પરંતુ શરત એ છે કે, આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે, સ્થાયી સમિતિને કમિશનરના તુરંત ઉપરી સત્તા ગણવામાં આવશે અને કોર્પોરેશનને સ્થાયી સમિતિની તુરંત ઉપરી સત્તા ગણવામાં આવશે.

(૫) પ્રકરણ ૨૦ હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલા અધિકારીઓ અને નોકરોના સંદર્ભમાં આ કલમની જોગવાઈઓ એવી રીતે લાગુ થશે કે જાણે "કમિશનર" શબ્દના બદલે "ટ્રાન્સપોર્ટ મેનેજર" અને "સ્થાયી સમિતિ" શબ્દોના બદલે "ટ્રાન્સપોર્ટ કમિટી" શબ્દો મૂકવામાં આવ્યા હોય. સ્પષ્ટીકરણ. - (૧) આ કલમના હેતુઓ માટે સક્ષમ સત્તાધિકારી એ સત્તા છે જે આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ ચોક્કસ મ્યુનિસિપલ અધિકારી અથવા નોકર દ્વારા ધરાવતા પદ પર નિમણૂક કરવા સક્ષમ છે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) ના પરંતુ શરતની જોગવાઈના હેતુઓ માટે શાસ્તી લાદતો હુકમ કર્યાની તારીખની તુરંત અગાઉની તારીખે મ્યુનિસિપલ

અધિકારી અથવા નોકરને સામાન્ય રીતે મળવાપાત્ર માસિક પગાર તેનો પગાર ગણવામાં આવશે.

ગેરહાજરીની રજા, કાર્યકારી નિમણૂકો, વગેરે.”

૯.૪. એ નોંધવું પણ સુસંગત છે કે કોર્પોરેશને કસૂરવારો પર આવી શાસ્તીઓ લાદવા માટે તેના મેન્યુઅલમાં કેટલીક પ્રક્રિયા પણ પૂરી પાડી છે.

૯.૫. આ હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિમાં, સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી કાનૂની રજૂઆતોનો સંદર્ભ લેવો ફળદાયી રહેશે.

૯.૫.૧. કુલવંત સિંહ ગિલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હાર્દિક રાવલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો ફળદાયી રહેશે, જેમાં વધુ ખાસ કરીને ફરો જ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ છે:

“૪. પગારના ઈજાફા સામાન્ય રીતે રોકવા એ નિઃશંકપણે નિયમ ૫(૪) ના અર્થમાં નાની શાસ્તી છે. પરંતુ પેટા-નિયમ (૫) ચોક્કસ સમયગાળા માટે પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં નીચલા તબક્કામાં ઉતારી મૂકવાની ધારણા કરે છે, જેમાં સરકારી કર્મચારી આવા ઉતારી મૂકવાના સમયગાળા દરમિયાન પગારના ઈજાફા મેળવશે કે નહીં અને આવા સમયગાળાની સમાપ્તિ પર ઉતારી મૂકવાની અસર તેના પગારના ભવિષ્યના ઈજાફાઓ મુલતવી રાખવા પર પડશે કે નહીં તે અંગેના વધુ નિર્દેશો સાથે હોય છે. તે

શાસ્તીનું એક સ્વતંત્ર શીર્ષક છે અને યોગ્ય કેસમાં સજા તરીકે લાદી શકાય છે. તે મોટી શાસ્તીઓમાંની એક છે. સંચિત અસર સાથે બે ઈજાફા અટકાવવાનો વાદગ્રસ્ત હુકમ નિયમ ૫(૫) ના અર્થમાં આવશે કે કેમ? જો તે તેમ આવતો હોય તો નિયમોના નિયમ ૮ અને ૯ નિયમિત તપાસ ચલાવવાની માંગ કરે છે. રાજ્ય તરફે વિજ્ઞાન કાઉન્સેલ શ્રી નાયરની દલીલ એવી છે કે સંચિત અસર સાથે બે ઈજાફા રોકવા એ માત્ર નાની શાસ્તી છે કારણ કે તે પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં નીચલા તબક્કામાં ઘટાડો કરવા સમાન નથી. અમને આ દલીલ સ્વીકારવામાં ભારે મુશ્કેલી જણાય છે. કોઈપણ મર્યાદા વિના પગારના ઈજાફા સામાન્ય રીતે રોકવા એ ચોક્કસપણે નિયમોના નિયમ ૫(૪) ના અર્થમાં આવે છે. પરંતુ જ્યારે બે ઈજાફા રોકવાની એટલે કે સંચિત અસર સાથે બે વર્ષ માટે શાસ્તી લાદવામાં આવી હતી, ત્યારે તેનો અસંદિગ્ધ અર્થ એ થશે કે કર્મચારી દ્વારા મેળવવામાં આવેલા બે ઈજાફા ઉચ્ચ પગાર ધોરણ મેળવવાની તેની ઊદ્વેગતિમાં કાયમ માટે શાસ્તીના માપદંડ તરીકે કાપી નાખવામાં આવ્યા હતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો ઘડિયાળને પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં નીચલા તબક્કે પાછળ ધકેલી દેવામાં આવે છે અને બે વર્ષ પૂરા થતાં જ ઘડિયાળ તે તબક્કેથી નવેસરથી ચાલવાનું શરૂ કરે છે. અનિવાર્ય ગર્ભિતાર્થ દ્વારા વાદગ્રસ્ત હુકમની ગંભીર અસર એ છે કે અપીલકર્તા કર્મચારીને તેના સમય-વેતન ધોરણમાં બે સ્થાન નીચે ઉતારી દેવામાં આવે છે અને તે તેની બાકીની સેવાની સમગ્ર મુદત દરમિયાન કાયમ માટે

રહે છે જેમાં નિર્દેશ હોય છે કે શાસ્ત્રીના પગલા તરીકે બે વર્ષના ઈજાફા તેના પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં ગણવામાં આવશે નહીં. શબ્દો ભાષાની ચામડી સમાન છે જેને જો ઉતારી લેવામાં આવે તો તેનો સાચો રંગ અથવા તેની પરિણામી અસરો સ્પષ્ટ થઈ જાય છે. જ્યારે આપણે આ ડ્રાઈકોણથી સમસ્યાનો સામનો કરીએ છીએ ત્યારે તેની અસર નિયમોના નિયમ ૫(૫) હેઠળ કલ્પના કર્યા મુજબની થાય છે. એ નિર્વિવાદ છે કે સરવન સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય, આઈ.એલ.આર. ૧૯૮૫ ૨ પી એન્ડ એચ. ૧૯૩ માં ખંડપીઠે, પી.સી. જૈન, એક્ટિંગ ચીફ જસ્ટિસે ખંડપીઠ વતી બોલતા, સમાન પ્રશ્નની વિચારણા કરતી વખતે ફક્ત ૮ માં ઠરાવ્યું હતું કે સંચિત અસર સાથે ઈજાફા અટકાવવા એ કોઈપણ કલ્પના મુજબ નિયમ ૫ ના કલોઝ (૫) માં અથવા પંજાબ સિવિલ સર્વિસીસ રૂલ્સના નિયમ ૪.૧૨ માં આવતા નથી. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે નિયમ ૫ ના કલોઝ (૫) હેઠળ સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા શાસ્ત્રીના માપદંડ તરીકે પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં નીચલા તબક્કે ઘટાડો થવો જોઈએ અને જે સમયગાળા માટે આવો ઘટાડો અસરકારક રહેવાનો છે તે જણાવવો જોઈએ અને પુનઃસ્થાપના પર વધુ નિર્દિષ્ટ કરવું પડશે કે શું આ ઘટાડો તેના પગારના ભવિષ્યના ઈજાફાઓ મુલતવી રાખવા માટે કાર્ય કરશે. આવા કેસોમાં સંચિત અસર વિના ઈજાફા રોકવાનો પ્રશ્ન બિલકુલ ઉપસ્થિત થતો નથી. જે કિસ્સામાં સંચિત અસર સાથે અથવા તે વિના

ઈજાફા રોકવામાં આવે છે ત્યાં સરકારી કર્મચારીને ક્યારેય પગારના સમય-
 વેતન ધોરણના નીચલા તબક્કે ઉતારવામાં આવતો નથી. તે અનુસાર
 એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે નિયમ ૫ નો કલોઝ (જ) તે કેસની
 હકીકતોને લાગુ પડે છે. આદરપૂર્વક અમે હાઈકોર્ટ સાથે સંમત થવામાં
 અસમર્થ છીએ. જો શાબ્દિક અર્થઘટન અપનાવવામાં આવે તો વિદ્વાન
 ન્યાયાધીશો તે નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે સાચા હોઈ શકે છે. પરંતુ જો
 તેની અસર મનના પાછલા ભાગમાં રાખવામાં આવે, તો તે હંમેશાં એવી જ
 રહેશે, પરિણામ એ આવશે જે નિષ્કર્ષ પર અમે પહોંચ્યા છીએ. જો
 હાઈકોર્ટના તર્કને સ્વીકૃતિ આપવામાં આવે, તો તે શિસ્ત સત્તાધિકારીને
 ઈજાફા રોકવાના બહાના હેઠળ, સ્પષ્ટપણે તેમ કહીને પણ કાયમ માટે
 પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં ભવિષ્યના ઈજાફા મેળવવા પર રોક
 લાદવાની સત્તા આપશે. આવા અતાર્કિક પરિણામોને પ્રવેશી જવા દેવાય
 નહીં. નિયમ ૫(જ) શિસ્ત સત્તાધિકારીને તપાસ યોજવા વિના અને
 નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના સંચિત અસર સાથે પગારના ઈજાફા
 રોકવાની શાસ્તી લાદવાની સત્તા આપતો નથી. ત્યારે આવો હુકમ
 અધિકારક્ષેત્ર અથવા કાયદાની સત્તા વિનાનો ગણાશે અને તે આપોઆપ
 રદબાતલ થશે. આ દ્રષ્ટિકોણથી વિચારતાં અમને એવું માનવામાં કોઈ
 સંકોચ નથી કે વાદગ્રસ્ત હુકમ નિયમોના નિયમ ૫(૫) ના અર્થમાં આવશે;
 તે એક મોટી શાસ્તી છે અને તપાસ વિના વાદગ્રસ્ત શાસ્તી લાદવી એ

આપોઆપ ગેરકાયદેસર છે.”

૯.૫.૨. પંજાબ સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી બોર્ડ હાલ પંજાબ સ્ટેટ પાવર કોર્પોરેશન લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો પણ ફળદાયી રહેશે, જેમાં વધુ ખાસ કરીને ફકરા ૧૧ થી ૧૬ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ છે:

“૧૧. શરૂઆતમાં જ, અમે સ્પષ્ટપણે જણાવી શકીએ છીએ કે હકીકતોની રજૂઆત પર કોઈ વિસંગતતા કે વિવાદ નથી. સત્તાધિકારી દ્વારા કસૂરવાર કર્મચારી પર લાદવામાં આવેલા સજાના હુકમના અમલ અંગે વિવાદ ઊભો થયો છે. નીચેની અદાલતોએ એવો અભિપ્રાય આપ્યો છે કે જોકે સજાના હુકમમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે સંચિત અસર વિના પાંચ ઈજાફા અટકાવવામાં આવ્યા છે જે નાની સજા છે, છતાં તેના અમલની પદ્ધતિ તેને મોટી સજામાં ફેરવી નાખે છે. આ મુદ્દા પર કોઈ વિવાદ હોઈ શકે નહીં કે જ્યારે સંચિત અસર સાથે ઈજાફા અટકાવવાની સજા લાદવામાં આવે છે, ત્યારે તે મોટી સજા છે. આ સંબંધમાં, અમે કુલપંત સિંહ ગિલ વિ. પંજાબ રાજ્ય ના નિર્ણયનો લાભદાયી સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કોઈપણ મર્યાદા વિના સામાન્ય રીતે પગારના ઈજાફા રોકવા એ ચોક્કસપણે નાની સજા હશે પરંતુ સંચિત અસર સાથે ઈજાફા રોકવા, તેના પરિણામો કર્મચારી માટે તદ્દન જોખમી હોવાથી, તે મોટી સજાના ખાનામાં આવશે. આગળ વધતાં બે જજોની બેંચે આ મુજબ

જાણાવ્યું:

‘પરંતુ જ્યારે બે ઈજાફા રોકવાની એટલે કે સંચિત અસર સાથે બે વર્ષ માટે શાસ્તી લાદવામાં આવી હતી, ત્યારે તેનો અસંદિગ્ધ અર્થ એ થશે કે કર્મચારી દ્વારા મેળવવામાં આવેલા બે ઈજાફા ઉચ્ચ પગાર ધોરણ મેળવવાની તેની ઊદ્વેગતિમાં કાયમ માટે શાસ્તીના માપદંડ તરીકે કાપી નાખવામાં આવ્યા હતા. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો ઘડિયાળને પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં નીચલા તબક્કે પાછળ ધકેલી દેવામાં આવે છે અને બે વર્ષ પૂરા થતાં જ ઘડિયાળ તે તબક્કેથી નવેસરથી ચાલવાનું શરૂ કરે છે. અનિવાર્ય ગર્ભિતાર્થ દ્વારા વાદગ્રસ્ત હુકમની ગંભીર અસર એ છે કે અપીલકર્તા કર્મચારીને તેના સમય-વેતન ધોરણમાં બે સ્થાન નીચે ઉતારી દેવામાં આવે છે અને તે તેની બાકીની સેવાની સમગ્ર મુદત દરમિયાન કાયમ માટે રહે છે જેમાં નિર્દેશ હોય છે કે શાસ્તીના પગલા તરીકે બે વર્ષના ઈજાફા તેના પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં ગણવામાં આવશે નહીં. શબ્દો ભાષાની ચામડી સમાન છે જેને જો ઉતારી લેવામાં આવે તો તેનો સાચો રંગ અથવા તેની પરિણામી અસરો સ્પષ્ટ થઈ જાય છે.’

૧૨. આપું અવલોકન કર્યા પછી, કોર્ટે સદર સજાને મોટી શાસ્તી ગણી હતી. સદર કેસમાં તે જ વિનિયમોના નિયમ ૫ ના કલોઝ (૫) નું અર્થઘટન કરતી વખતે, કોર્ટે સરવન સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટની ખંડપીઠ દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાના તર્કને સ્વીકાર્યો ન હતો.

૧૩. આ તબક્કે, પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય વિ. રામ લુભાયા નો સંદર્ભ યોગ્ય રહેશે. હાઈકોર્ટ યોગ્ય રીતે નીચે મુજબનો અભિપ્રાય આપ્યો છે:

‘આગળ વધતાં પહેલાં, એ સમજવું પડશે કે સામાન્ય રીતે એટલે કે સંચિત અસર વિના અને સંચિત અસર સાથે ઈજાફા રોકવાની અસર શું થાય છે. ઉદાહરણ તરીકે, જો કોઈ કર્મચારીને ઈજાફા રોકવાની શાસ્તી લાદતી વખતે રૂ. ૧૦૦/- મળતા હોય, અને તે શાસ્તી બે વર્ષના સમયગાળા માટે સંચિત અસર વિનાની હોય અને વાર્ષિક ઈજાફો રૂ. ૫ નો થતો હોય, તો તે કિસ્સામાં બે વર્ષ માટે તેને દર મહિને રૂ. ૧૦૦ મળવાનું ચાલુ રહેશે પરંતુ બે વર્ષની મુદત પૂરી થયા પછી, તેને આગામી ઈજાફા વખતે, છેલ્લા બે વર્ષના ઈજાફા સહિત જે સમયગાળા દરમિયાન તેઓ રોકી રાખવામાં આવ્યા હતા, રૂ. ૧૧૫ મળશે...’

૧૪. રંગનાથ રાય વિ. બિહાર રાજ્ય માં, કોર્ટે સંચિત અસર સાથે ઈજાફા રોકવાનું અર્થઘટન કરતી વખતે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે હોદ્દો ધરાવનાર દ્વારા મેળવવામાં આવેલા ઈજાફા ઉચ્ચ પગાર ધોરણ મેળવવા માટેની તેની ઊર્ધ્વગતિમાં કાયમ માટે શાસ્તીના માપદંડ તરીકે કાપી નાખવામાં આવ્યા હતા. ઘડિયાળને પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં નીચલા તબક્કે પાછળ ધકેલી દેવામાં આવે છે અને સજાનો સમયગાળો પૂરો થતાં ઘડિયાળ તે તબક્કેથી નવેસરથી કામ કરવાનું શરૂ કરશે અને તેથી, સંચિત અસર સાથે ઈજાફો અટકાવવાની અસર એ થાય છે કે પ્રશ્નવાળા સમયગાળા માટે કર્મચારી તેના

પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં ઘટી જાય છે અને તે તેની સેવાની બાકીની સમગ્ર મુદત દરમિયાન કાયમ માટે રહે છે. કારણ કે તે વર્ષો માટે મેળવ્યા હોત તેવા ઈજાફાઓ શાસ્ત્રીના માપદંડ તરીકે પગારના સમય-વેતન ધોરણમાં ગણવામાં આવશે નહીં.

૧૫. દિલ્હી હાઈકોર્ટ ઉત્તમ કુમાર વિ. દિલ્હી જલ બોર્ડ માં આ જ સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કર્યો છે અને અભિપ્રાય આપ્યો છે કે સંચિત અસર વિના ઈજાફો રોકવો અને સંચિત અસર સાથે ઈજાફો રોકવો તે વચ્ચે તફાવત છે. પ્રથમ નાની શાસ્ત્રીના દાયરામાં આવે છે અને બીજો મોટી શાસ્ત્રીના ખાનામાં આવે છે. બીજામાં, ઈજાફાનું કાયમી મુલતવી રાખવું થાય છે, જ્યારે પ્રથમમાં તે ચોક્કસ સમયગાળા માટે હોય છે જેને સદર સમયગાળો પૂરો થયા પછી મુક્ત કરવાનો હોય છે.

૧૬. અમારા સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં વ્યક્ત કરાયેલો અભિપ્રાય સુદ્રઢ કાનૂની સિદ્ધાંત સાથે સુસંગત છે અને અમે તેને માન્ય રાખીએ છીએ.”

૯.૫.૩. દશરથલાલ ઈશ્વરલાલ પટેલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો પણ ફળદાયી રહેશે, જેમાં વધુ ખાસ કરીને ફકરા ૧૫ થી ૧૯, ૩૧ અને ૩૪ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ છે:

“૧૫. કાયદાની આ એક સુસ્થાપિત સ્થિતિ છે કે સત્તાધિકારી કારણદર્શક નોટિસમાં ન જણાવેલા આધારોને ધ્યાનમાં લઈ શકે નહીં અને કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહાર જઈને કોઈ હુકમ પસાર કરી શકાય નહીં.

૧૬. જનાર્દન જયશંકર જોખરકર વિ. ગુજરાત રાજ્ય, જે ૨૦૦૮(૨) જી.એલ.એચ. ૭૧૭ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમાં આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

‘૧૫. રેકૉર્ડનું અવલોકન કરતાં, એ ધ્યાને આવે છે કે તારીખ ૧૨.૧૨.૧૯૮૮ ની નોટિસમાં, જેના અનુસંધાનમાં વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે, તેમાં સ્ટેટ હાઇવેને અડતી બાંધકામ અને/અથવા અપૂરતા માર્જિન અંગે કોઈ આરોપનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો. નોટિસમાં આવા કોઈપણ સંદર્ભની ગેરહાજરીમાં, સચિવ (અપીલ) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો વાદગ્રસ્ત હુકમ નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહારના હુકમમાં ફેરવાઈ જાય છે. ન્યાયનિર્ણયનો હુકમ પસાર કરનાર સત્તા એવા આધારો કે સંજોગોને ધ્યાનમાં લઈ શકતી નથી કે જેનો નોટિસમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો ન હોય અને/અથવા જે બાબતમાં અરજદારને નોટિસ આપવામાં આવી ન હોય. અન્યથા, નોટિસ જારી કરવાનો અને ખુલાસો મંગાવવાનો મૂળ હેતુ જ નિષ્ફળ જાય છે, અને કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહાર જવું અથવા કારણદર્શક નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ ન હોય તેવા પાસાઓને ધ્યાનમાં લેવા અને તેને હુકમનો આધાર બનાવવો એ પણ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન ગણાય છે. જ્યારે કોઈ સત્તા એવો

હુકમ પસાર કરે છે જે નોટિસમાં આરોપિત અને જણાવેલ ન હોય તેવા આધારો અથવા હકીકતો પર આધારિત હોય, ત્યારે આવા હુકમનું પરિણામ સુનાવણીની તક નકારવામાં પરિણમે છે અને ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટમના નિયમનું ઉલ્લંઘન કરનાર બને છે. હાલના કેસમાં, એ સ્પષ્ટ છે કે અપૂરતા માર્જિન અને/અથવા સ્ટેટ હાઇવેને અડતી ઇમારતના આધારો કારણદર્શક નોટિસમાં જણાવવામાં આવ્યા નથી. એટલું જ નહીં, મૂળ અને સક્ષમ સત્તાના હુકમમાં પણ તારીખ ૧૧.૨.૧૯૮૯ ના હુકમમાં તેમના તબક્કે હકીકતનું આવું કોઈ તારણ સમાવિષ્ટ નથી. આ બાબતને ધ્યાને લેતાં, સચિવ (અપીલ) માટે એવા પાસાઓને ધ્યાનમાં લેવાની પરવાનગી ન હતી જે કારણદર્શક નોટિસનો ભાગ ન હતા અને/અથવા જે સદર સત્તા સમક્ષ પડકારાયેલા મૂળ હુકમમાં પ્રતિબિંબિત થયા ન હતા. વાદગ્રસ્ત હુકમ, માત્ર આ આધાર પર જ રદ થવાને પાત્ર છે.’

(ભારપૂર્વક જણાવેલ)

૧૭. કેસરભાઈ ભગવાનભાઈ વિ. ગુજરાત રાજ્ય, જે ૧૯૯૭ (૩) જી.એલ.આર. ૨૧૪૨ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તેમાં આ કોર્ટ દ્વારા સમાન દ્રષ્ટિકોણ અપનાવવામાં આવ્યો છે.

૧૮. આનંદ ડી. લોડરિયા સોલ્ટ એન્ડ સ્ટોરેજ પ્રા. લિ. અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય મારફત સ્પેશિયલ સેક્રેટરી અને અન્ય (ઉપર મુજબ) માં, ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ ધ્યાનમાં લીધા પછી, આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

‘૧૯. ઉપર ટાંકેલા ચુકાદાઓમાં નિર્ધારિત કાયદાના સિદ્ધાંતો હાલના કેસની હકીકતોને સીધા લાગુ પડશે. વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરીને કે જે નિઃશંકપણે કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહારનો છે અને શરત નં. ૬ સિવાયની અન્ય શરતોના ભંગ બદલ જમીન સંપાદન કરવાનો નિર્દેશ આપીને, જેના માટે કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ખુલ્લેઆમ ઉલ્લંઘન થયું છે. ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટમનો નિયમ જે સુનાવણીની પર્યાપ્ત તકની ખાતરી આપે છે, તેનું સામાવાળાઓ દ્વારા ઉલ્લંઘન કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે અરજદારોને કારણદર્શક નોટિસમાં ઉલ્લેખ ન કરાયેલી અન્ય શરતોના કથિત ભંગ માટે સુનાવણીની તક આપવામાં આવી નથી. સામાવાળા નં. ૨ અને ૧ ના તારણો, તેથી, કાયદામાં ટકી શકે તેમ નથી.’

(ભારપૂર્વક જણાવેલ)

૧૯. હાલના કેસમાં પણ, આ કોર્ટને જણાય છે કે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહારનો છે, કારણ કે તે મનરેગા યોજનાના યોગ્ય અમલીકરણની સંપૂર્ણ જવાબદારી અરજદાર પર નાખે છે, જે તેમની સામે મુકાયેલો આરોપ જ ન હતો, તેથી, અરજદારને આ ચોક્કસ આરોપનું ખંડન કરવા માટે સુનાવણીની તક આપવામાં આવી નથી. સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ, જ્યાં સુધી તે અરજદાર પર નરેગા યોજનાના અમલીકરણની એકમાત્ર જવાબદારી નક્કી કરે છે, ત્યાં સુધી તે

કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહારનો છે.

૩૧. અગાઉ નોંધ્યું તેમ, સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૬.૦૫.૨૦૧૨ ના વાદગ્રસ્ત હુકમમાં એવું તારણ આપવામાં આવ્યું છે કે નરેગા યોજના યોગ્ય રીતે અને માર્ગદર્શિકા મુજબ અમલમાં મુકાય તે સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી અરજદારની હતી, અને તેમ ન કરીને અરજદાર સરપંચ તરીકેની પોતાની ફરજોમાં નિષ્ફળ ગયા છે. આ તારણ સ્પષ્ટપણે કારણદર્શક નોટિસના કાર્યક્ષેત્ર બહારનું છે.

૩૪. હાલના કેસમાં, રેકૉર્ડ પર માત્ર એ બાબત જાહેર થવામાં નિષ્ફળ નથી રહી કે નરેગા યોજનાના અમલીકરણની સમગ્ર જવાબદારી સંપૂર્ણપણે અરજદાર પર કેવી રીતે રહેલી છે, પરંતુ તે એ પણ દર્શાવે છે કે બાબતના તકનીકી પાસાઓ જેવા કે રસ્તાની માપણી, મશીનરીનો ઉપયોગ વગેરે એકિઝક્યુટિવ એન્જિનિયર, ટેકનિકલ આસિસ્ટન્ટ અને પ્રોગ્રામ ઓફિસર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યા હતા જેમણે મેઝરમેન્ટ બુકમાં પોતાની સહીઓ કરી છે. પ્રોગ્રામ ઓફિસર (નરેગા) ના તારીખ ૦૧.૦૬.૨૦૦૯ ના હુકમમાં જણાવાયું છે કે આ યોજના યોગ્ય રીતે અમલમાં મૂકાય તે સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી તલાટી-કમ-મંત્રીની રહેશે. તલાટી-કમ-મંત્રીને તેમના ખુલાસા પર આગળની કાર્યવાહીમાંથી અનુકૂળ રીતે બચાવી લેવામાં આવ્યા છે અને અરજદારને સંબંધિત સત્તાવાળાઓ જ જાણે તેવા કારણોસર દૂર કરવા માટે અલગ તારવવામાં આવ્યા છે. વધુમાં વધુ, અરજદારની રસ્તો બનાવવામાં સામાન્ય દેખરેખની ભૂમિકા હોઈ શકે છે. જો એવું માની પણ

લેવામાં આવે કે તેઓ કામનું યોગ્ય રીતે નિરીક્ષણ કરવામાં અથવા મશીનરીના ઉપયોગને બદલે મજૂરોને કામે લગાડવામાં આવે તે સુનિશ્ચિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, તો પણ તે માત્ર એક અનિયમિતતા ગણાશે. કોઈપણ કલ્પના મુજબ તેને અધિનિયમની કલમ ૫૭(૧) ના અર્થમાં ગેરવર્તણૂક અથવા સત્તાનો દુરુપયોગ કહી શકાય નહીં. અરજદાર તરફથી થયેલી એકલદોકલ ભૂલ કે નિષ્ફળતા અધિનિયમની કલમ ૫૭(૧) માં સમાવિષ્ટ કડક સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટે પ્રેરી શકે નહીં. વધુમાં, ગ્રામ પંચાયતને કોઈપણ નાણાકીય અનિયમિતતા અથવા આર્થિક નુકસાન અંગેનો કોઈ ઉલ્લેખ સુદ્ધાં નથી.”

દ.પ.જ. સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા દ્વારા રાજેશ પ્રવીણચંદ્ર રાજ્યગુરુ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો પણ ફળદાયી રહેશે, જેમાં વધુ ખાસ કરીને ફક્ત ૧૩.૩ થી ૧૩.૬ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ છે:

“૧૩.૩ સામાવાળા - બોર્ડ સાથે કામ કરતા રોજમદાર કર્મચારીઓ હોવા છતાં પણ તેઓ રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓ સાથે સમાનતાનો દાવો કરી શકતા નથી. સામાવાળા - બોર્ડ એ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ એક સ્વાયત્ત અને વૈધાનિક સંસ્થા છે. આખરે સામાવાળા - બોર્ડે સભાન નિર્ણય લેવાનો છે જેને અપનાવવાના પગાર ધોરણો અને/અથવા ચોક્કસ લાભો કે જે નાણાકીય અસરો પેદા કરશે તેના પર નીતિ વિષયક નિર્ણય કહી શકાય. બધું તેની આર્થિક સધ્ધરતા અથવા નાણાકીય ક્ષમતા પર

આધારિત છે. કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ મુજબ વેતન માળખું નક્કી કરતી વખતે નોકરીદાતાની આર્થિક સધ્ધરતા અથવા નાણાકીય ક્ષમતા એક મહત્વપૂર્ણ પરિબલ છે, અન્યથા એકમ પોતે કામ કરવા માટે સક્ષમ નહીં રહે અને અનિવાર્યપણે બંધ કરવું પડી શકે છે અને તેની કર્મચારીઓ માટે વિનાશક અસરો થશે. કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ મુજબ કર્મચારીઓ કાયદેસર રીતે દાવો કરી શકતા નથી કે તેમના પગાર ધોરણો આવશ્યકપણે સુધારવા જોઈએ અને/અથવા તેમને ચોક્કસ વધારાના લાભો/લાભો આપવા જ જોઈએ.

૧૩.૪ કાયદાની સુસ્થાપિત સ્થિતિ મુજબ હોદ્દાઓ અને પગારની સમાનતા એ એક જટિલ બાબત છે જેને નિષ્ણાત સંસ્થા અને સાહસો પર છોડી દેવી જોઈએ અને કોર્ટ હળવાશથી હસ્તક્ષેપ કરી શકતી નથી. કોર્ટ દ્વારા વેતન સમાનતા આપવાથી પ્રતિકૂળ પરિણામો ધરાવતી વ્યાપક વિપરીત અસરો થઈ શકે છે. ‘સમાન કામ માટે સમાન વેતન’ ના સિદ્ધાંતની પ્રયોજ્યતા માટે મર્યાદાઓ અથવા યોગ્યતાઓ છે.

૧૩.૫ સામાવાળા - બોર્ડના રોજમદાર કર્મચારીઓ હોવાના નાતે, તેઓ સરકારી કર્મચારીઓ જેવો સમાન વ્યવહાર મેળવવાનો અધિકારપૂર્વક દાવો કરી શકતા નથી. સામાવાળા - બોર્ડ એક સ્વતંત્ર સંસ્થા છે અને તેની પોતાની નાણાકીય ક્ષમતા હોઈ શકે છે અને તેથી તેના કર્મચારીઓ રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓ સાથે સમાનતાનો દાવો કરી શકતા નથી.

૧૩.૬ રાજ્ય સરકાર અને સ્વાયત્ત બોર્ડ/સંસ્થાઓને સમકક્ષ મૂકી શકાય નહીં. બોર્ડે તેમના પોતાના નાણાકીય સંસાધનો પર નિર્ભર રહેવું પડે છે. પંજાબ સ્ટેટ કોઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ ફેડરેશન લિમિટેડ અને અન્ય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં તાજેતરના નિર્ણયમાં ફકરા ૩૨ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

‘૩૨. કેન્દ્ર અથવા રાજ્ય સરકારને રાજ્યના ખર્ચાઓ પહોંચી વળવા માટે કર લાદવાની સત્તા છે. નાગરિકો પર વધુ પડતો બોજ ન પડે તે માટે કેટલા કર લાદવા તે હંમેશા સરકારનો એક સભાન નિર્ણય હોય છે. પરંતુ બોર્ડ અને કોર્પોરેશનોએ તેમના ખર્ચાઓ માટે કાં તો પોતાના સંસાધનો પર નિર્ભર રહેવું પડે છે અથવા કેન્દ્ર/રાજ્ય સરકાર પાસેથી અનુદાન મેળવવું પડે છે. તેથી, કેન્દ્ર/રાજ્ય સરકારના કર્મચારીઓને ઉચ્ચ પગાર ધોરણના લાભો આપવા એ રાજ્યની એજન્સી દ્વારા પગાર ધોરણ આપવા કરતાં અલગ પરિસ્થિતિ પર રહેલું છે.’

તેથી, બોર્ડના રોજમદાર કર્મચારીઓ અધિકાર તરીકે સરકારી કર્મચારીઓ સાથે પગાર ધોરણની સમાનતાનો દાવો કરી શકતા નથી.”

દ.પ.પ. સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૬૬૨૬/૨૦૧૭ માં તારીખ ૨૮.૦૮.૨૦૧૭ ના રોજ આપેલા આ કોર્ટની સમકક્ષ બેંચના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો પણ ફળદાયી રહેશે, જેમાં વધુ ખાસ કરીને ફકરા ૩, ૪.૧ અને ૪.૨ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ

છે:

“૩. અરજદાર - નોકરીદાતા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી નાયડુએ રજૂઆત કરી છે કે, સામાવાળા તરફથી ગેરવર્તણૂક થઈ હોવાથી, તેમને તારીખ ૧૨.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી, જે એનેક્સર - બી પર રેકૉર્ડ પર છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા દ્વારા તારીખ ૩૦.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ તેનો જવાબ આપવામાં આવ્યો હતો, જે એનેક્સર - સી પર રેકૉર્ડ પર છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કારણદર્શક નોટિસમાં વર્ણન અને કામદારના જવાબના આધારે ડેપ્યુટી મ્યુનિસિપલ કમિશનરે તારીખ ૧૦.૦૭.૨૦૧૨ ના રોજ હુકમ પસાર કરીને ઠરાવ્યું હતું કે સામાવાળા - કામદાર દ્વારા ગેરવર્તણૂક કરવામાં આવી હતી, જો કે આ એવો કેસ ન હતો કે જ્યાં કોઈ મોટી સજા લાદવામાં આવી હોય.

૪.૧ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષનો વિષય ભવિષ્યની અસરથી એક ઈજાફો અટકાવવાના સજાના હુકમનો હતો. ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૧૦(૧) હેઠળ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ રેફરન્સ કરવામાં આવ્યો હતો. આ સેવામાંથી દૂર કરવાનો કે બરતરફ કરવાનો કેસ ન હતો અને તેથી ટ્રિબ્યુનલ ઔદ્યોગિક વિવાદ અધિનિયમની કલમ ૧૧એ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી ન હતી. તે ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલું કારણ પણ નથી.

જ.ર ટ્રિબ્યુનલે સજાનો હુકમ એ આધાર પર રદ કર્યો છે કે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ થયો હતો. અરજદાર એક મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન છે. તેના પોતાના વિનિયમો છે. તે અન્ય બાબતોની સાથે નિર્ધારિત કરે છે કે, ઇજાફો અટકાવવા વગેરેની સજાના કિસ્સામાં તપાસ અધિકારીની નિમણૂક કરીને સંપૂર્ણ ખાતાકીય તપાસ જરૂરી નથી અને જો સંબંધિત કામદારને લેખિત કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવે તો તે પૂરતું રહેશે. હાલના કેસમાં, એ નિર્વિવાદ છે કે તારીખ ૧૨.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ સામાવાળાને લેખિતમાં કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી. તેમણે તારીખ ૩૦.૦૫.૨૦૧૨ ના રોજ તેનો જવાબ પણ આપ્યો હતો. અંતિમ સજા ઇજાફો રોકવાની છે. આ કેસની હકીકતોમાં, આ કોર્ટને જણાય છે કે, તેને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ ગણી શકાય નહીં. આ કેસની હકીકતોમાં વાદગ્રસ્ત સજાનો હુકમ કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના ભંગમાં હતો તેવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવામાં ટ્રિબ્યુનલે ભૂલ કરી છે. ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા નોંધાયેલું તારણ આ હકીકતોમાં ટકી શકે તેમ નથી અને તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાની જરૂર છે.”

દ.પ.ક. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૬૪૭૦/૨૦૧૮ માં લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૮૨/૨૦૨૦ માં આપેલા આ કોર્ટની ખંડપીઠના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો પણ ફળદાયી રહેશે, જે સામાવાળા નં. ૧ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી એચ.એસ. મુનશા દ્વારા ટાંકવામાં આવ્યો છે, જેમાં ખાસ કરીને ફકરા ૧૮ અને

૨૧ સુસંગત છે, જે નીચે મુજબ છે:

“[૧૮] રેકૉર્ડ પરથી દેખાતા એકંદર સંજોગો પરથી, અમે જોઈએ છીએ કે પોતાની નીતિના આધારે પગાર ધોરણ લાગુ કરવું કે નહીં તે અંગે બોર્ડ પાસે વિવેકબુદ્ધિ રહેલી છે અને ઉપર જણાવ્યા મુજબ અગાઉની કાર્યવાહીમાં સદર ડ્રાઈકોણની પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે અને અમે જોઈએ છીએ કે વિદ્વાન સિંગલ જજે માત્ર એટલું અવલોકન કરવામાં ભૂલ કરી છે કે જ્યારે તારીખ ૧૭.૧૦.૧૯૮૮ ના સરકારી ઠરાવના રૂપમાં મૂળ નીતિ અપનાવવામાં આવે છે, ત્યારે અન્ય આનુષંગિક ઠરાવો આપોઆપ લાગુ કરવાના હોય છે જે કારણ અનિયમિતતા જેવું લાગે છે. વધારામાં, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયને જોતાં મૂળ અરજદારના એ વલણ પર ઘણો ભાર મૂકવામાં આવ્યો હોય તેવું જણાય છે કે તેવી જ સ્થિતિ ધરાવતા અન્ય નવ કર્મચારીઓને આવા લાભો લંબાવવામાં આવ્યા છે. પરંતુ અમે રેકૉર્ડ પરથી જોયું છે કે સુધારાત્મક પગલાં તરીકે, બોર્ડે આવા પગાર ધોરણ પાછા ખેંચવાની કાર્યવાહી શરૂ કરી છે અને અસરકારક રીતે પગલાં લેવામાં આવ્યા છે અને તેથી, મૂળ અરજદારને નકારાત્મક સમાનતા દ્વારા સદર લાભનો દાવો કરવાની મંજૂરી આપવાનું અમને કોઈ કારણ જણાતું નથી કારણ કે અગાઉ નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો છે કે હવે સરકારે પણ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં આવો લાભ ન લંબાવવાનો નિર્ણય લીધો છે અને જો લંબાવવામાં આવ્યો હોય તો સુધારાત્મક પગલાં લેવા

જાણાવ્યું છે, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પહોંચેલા નિષ્કર્ષને કાયદાની નજરમાં ટકી રહેવા દેવાનું અમને કોઈ કારણ જણાતું નથી. રેકૉર્ડ પરથી પ્રતિબિંબિત થતા ઉપસ્થિત સંજોગો સ્પષ્ટ શબ્દોમાં એવી છાપ આપી રહ્યા છે કે સરકારમાં વિવિધ વિભાગો માટે જારી કરાયેલા અન્ય અનુગામી ઠરાવો જ્યાં સુધી આદેશ દ્વારા અને વૈધાનિક સંસ્થા હોવાના નાતે બોર્ડ દ્વારા આ ચોક્કસ પગાર ધોરણના સંબંધમાં પોતાનો નિર્ણય લેવા માટે મુક્ત છે ત્યાં સુધી ખાસ લાગુ કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેનો આપોઆપ અમલ થશે નહીં.

[૨૧] ઉપરોક્ત સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો સ્પષ્ટ અભિપ્રાય છે કે નકારાત્મક સમાનતાનો ખ્યાલ કાયદામાં માન્ય નથી, પરંતુ તે જ સમયે, એકવાર ભૂલ થઈ ગયા પછી તેને ચાલુ રાખવા દઈ શકાય નહીં અને અપીલકર્તા - બોર્ડ તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા અમારી સમક્ષ ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણય દ્વારા સદર ડ્રિસ્ટિકોણને સારી રીતે માન્યતા આપવામાં આવી છે અને અમે અવલોકનો સાથે વિરોધાભાસમાં ન હોવાથી, હાલના હુકમ પર બિનજરૂરી બોજ ટાળવા માટે સદર નિર્ણયોના અવલોકનને સમાવિષ્ટ ન કરવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ અને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના સદર સિદ્ધાંત સાથે નજીકની સુસંગતતામાં હોવાથી, અમે જોઈએ છીએ કે આ એક યોગ્ય કેસ છે જેમાં અપીલકર્તા - બોર્ડની અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે અને જ્યાં

સુધી બોર્ડના નિર્ણય સામે ચોક્કસ પડકાર ન હોય ત્યાં સુધી મૂળ અરજદારનું વલણ સ્વીકારવું શક્ય નથી. અમે અરજીમાં કરવામાં આવેલી આ સામાન્ય અરજને પણ માન્યતા આપતા નથી. પરિણામે, વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.”

૯.૬. કાયદાની ઉપરોક્ત સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, જેમાં બીસીએસઆર જેવા કડક નિયમો હાલની મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન જેવા નિગમો અને બોર્ડને લાગુ થઈ શકતા નથી. આ કોર્ટની સમક્ષ બેંચે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૬૬૨૬/૨૦૧૭ માં આ પાસાને પહેલેથી જ ધ્યાનમાં લીધું છે કે એકવાર સંબંધિત કામદારને લેખિતમાં કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હોય અને તેણે તેનો જવાબ પણ આપ્યો હોય, અને અંતિમ સજા ઈજાફા અટકાવવાની જણાઈ હોય, તો કોર્ટે જોયું છે કે તેને કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ ગણી શકાય નહીં.

૯.૭. એવું કહી શકાય નહીં કે સંબંધિત પક્ષકારો દ્વારા, ખાસ કરીને અરજદાર દ્વારા વકીલશ્રીઓ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓના સિદ્ધાંત અંગે કોઈ તકરાર છે પરંતુ હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ તારીખ ૨૮.૦૯.૨૦૧૭ ના રોજ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૬૬૨૬/૨૦૧૭ માં આપેલા આ કોર્ટની સમક્ષ બેંચના ચુકાદા દ્વારા આ મુદ્દો વ્યાપકપણે આવરી લેવાયેલ છે, અને અન્યથા પણ, સંબંધિત સંસ્થાના

નિયમોની આવી જોગવાઈઓ મુજબ સત્તાધિકારી દ્વારા પ્રક્રિયાનું વ્યાપકપણે પાલન કરવામાં આવ્યું હોય તેવી બાબતમાં ન્યાયિક સમીક્ષાનું ક્ષેત્ર ખૂબ જ મર્યાદિત છે. હાલના કેસમાં, મને આવી શાસ્તી લાદવામાં સામાવાળા સત્તાધિકારીના પગલામાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે મનસ્વીતા જણાઈ નથી અને તેથી, મને હાલની અરજીઓમાં કોઈ ગુણદોષ જણાયા નથી અને તેથી, હાલની અરજીઓ નામંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૧૦. ઉપરોક્ત અવલોકનોને ધ્યાનમાં રાખીને, હાલની અરજીઓ ખર્ચ અંગેના કોઈપણ હુકમ વિના નામંજૂર કરવામાં આવે છે. રૂલ ૨૬ કરવામાં આવે છે. અગાઉ આપવામાં આવેલી વચગાળાની રાહત, જો કોઈ હોય તો, રદબાતલ કરવામાં આવે છે.

(સંદીપ એન. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====